

- podkhody k vospytanyyu terpytosti y sotsyal'noy kompetentnosti po preodolennyyu asotsyal'nogo povedenyya v uslovyakh yntehrovannogo shkol'nogo obrazovannya. Sbornyk statey.- M. Pero. 2016. S.126-130
4. **Valyavko S.M.** Nekotorye teoretyko - metodolohicheskiye voprosy dyahnostyky v lohopsykhologyyu na sovremennoy etape // Spetsyal'naya pedahohyka y spetsyal'naya psykhologyya: sovremennyye problemy teoryy, ystoriy y metodolohyy. Materyaly V mezhdunarodnoy teoretyko - metodolohicheskoy semynara – M. 2013. S.59-64.
 5. **Valyavko S.M.**, Knyazev K.E. Rysunochnyy test Vartehha kak ynstrument dyahnostyky osobennostey lychnostnoy razvytyya doshkol'nykov s rechevym dyzontohenezom // Sovremennyye metody psykhologohopedahohicheskoy dyahnostyky detey s ohranenchennymy vozmozhnostyamy zdorov'ya: problematyka, yssledovannya, kvalymetryya. Mezhdvuzovskyy sbornyk statey –M. 2012. S. 27-34.
 6. **Valyavko S.M.**, Knyazeva A.A. Yzucheniye lychnostnoy razvytyya doshkol'nykov s pomoshch'yu standartyzovannogo nablyudeniya // Systemnaya psykhologyya y sotsyologyya. 2015. #2 (14). S.15-24
 7. **Valyavko S.M.**, Knyazeva A.A. Psykhologicheskiye podkhody k probleme zastenchyivosty // Psykhologohopedahohicheskoye soprovozhdeniye sotsyalyzatsyy detey y podrostkov v uslovyakh onto- y dyzontoheneza. Sbornyk statey po materyalam Mezhdunarodnoy nauchno-praktycheskoy konferentsyy. N.Novhorod, 2012. S. 12-14.
 8. **Volkovskaya T.N.** Professional'noye vzaymodeystviye lohopedya y psykhologa v systeme psykhologohopedahohicheskoy pomoshchy detyam s nedostatkamy rechy // Korrektsyonnaya pedahohyka, 2015, #4 (66). S.3-12.
 9. **Volkovskaya T.N.**, Yusupova H.Kh. Psykhologicheskaya pomoshch' doshkol'nykam s obshchym nedorazvytyem rechy. Moskva.2008. Seryya "Spetsyal'naya psykhologyya"
 10. **Holyk A.N.**, Valyavko S.M. Klynyko-lohopedycheskiye osobennosti rechevoho nehatyvizma pry ONR po tipu alalyy, dyzartryy y povedencheskykh rasstroystv u doshkol'nykov // Trudnosti razvytyya u detey: dyahnostyka y korrektsyya. Materyaly mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsyy – Yrkut-sk. 2004. S. 48-50.
 11. **Dobryden' Y.V.** Psykhologohopedahohicheskaya kharakterystyka detey, stradayushchykh elektivnym mutyzmom. // Korrektsyonnaya pedahohyka - vchera, sehodnya, zavtra. Sbornyk nauchno-metodycheskykh materyalov Mill U defektolohicheskoy fakul'teta. M.: Prometei, 1997. - s. 62-63.
 12. **Zastenchyvy rebenok**/F. Zymbardo, Sh. Rædl; per. s anhl. Dolynskoy. - M.: ACT Astrel', 2005. – 294s.
 13. **Zymbardo F.**, Rædl Sh. Zastenchyvy rebenok. Per. s anhl.- M, Al'pyna non-fykshn, 2015 -377s.
 14. **Lebedynskaya, K.S.** Dyahnostyka ranneho det'skoho autyzma [Tekst] : ucheb. yzdanye / K.S. Lebedynskaya, O.S. Nykol'skaya. - M.: Prosveshcheniye, 1991. - 96 s.
 15. **Lubovskyy V.Y.** Psykhologicheskiye problemy dyahnostyky anomal'nogo razvytyya detey - M.: Pedahohyka, 1989. – 104 s.
 16. **Lubovskyy V.Y.**, Valyavko S.M. Yntehratsyya v systeme obshcheho obrazovannya y novyye zadachy psykhologov // Systemnaya psykhologyya y sotsyologyya, 2015, #3 (15). S. 38-43.
 17. **Lubovskyy V.Y.**, Valyavko S.M. Chto takoye «lohopsykhologyya»? Spetsyal'naya psykhologyya, 2007, # 3 (13). S. 5-11.
 18. **Lubovskyy V.Y.**, Korobeynikov Y.A., Valyavko S.M. Zadachy, pryntsypy y vozmozhnosti rekonstruyrovannykh systemy psykhologicheskoy dyahnostyky narusheniya razvytyya // Defektologyya. 2015, #6. S. 47-56.
 19. **Spravochnik po psykhologyyu y psykhyatryu det'skoho y podrostkovogo vozrasta** Pod obshchey redaktsyey S.Yu. Tsyrykyna- SPb, Pyter, 2001.-751s
 20. **Shevchenko Yu.S.**, Kyrylyna N.K., Zakharov N.P. Elektivnyy mutyzm. Krasnorechivoye molchanye: klynyka, dyahnostyka, terapiya, psykhologicheskaya korrektsyya – SPb., Rech', 2007 – 336.
 21. **Standard S.**, Le Couteur A. (2003) The quiet child: a literature review of selective mutism. Child and Adolescent Mental Health, 8, 154-160.
 22. <http://shyness.com/>

Стаття надійшла до редакції 23.03.2017 р.

Статтю прийнято до друку 29.03.2017 р.

Рецензент: д.п.н., проф.Шеремет М.К.

УДК: 378.011.3-051:159.9

Дем'яненко Б.Т., Качур Л.Ю.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ (СПЕЦІАЛЬНИХ, МЕДИЧНИХ) ТА СУЧАСНІ ЗАСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

У статті розглянуто психологічні проблеми майбутніх психологів та сучасні засоби їх подолання. Здійснено аналіз наукових робіт з питань емоційних та поведінкових проблем у студентів-психологів та їх впливу на подальшу професійну діяльність. Виявлено основні тенденції психологічних проблем у студентів-психологів:

1)Тривожність(залежна поведінка, домінанта дисфункціонального копінгу капітуляції); 2)Дезінтеграція(субдепресивні стани, копінг уникнення); 3)Гнівливо-імпульсивні тенденції(нарцисичні прояви, копінг гіперкомпенсації). На протипагу дисфункціональним виявлено три види екзистенційних функціональних копінгів : життестійкість, інтеграція, творча воля. Вивчено та інтегровано у єдину систему психологічної допомоги сучасні підходи у психотерапії, як-то схема-терапія Дж.Янга, системна сімейна терапія субособистостей Р.Шварца, концепція «Драматичного трикутника» С.Карпмана, концепція «темної сторони внутрішньої дитини» С.Волинскі та терапію прив'язаності Дж.Боулбі. Запропоновано діагностично-корекційну програму для роботи з майбутніми психологами в рамках профорієнтації та профілактики синдрому професійного вигорання.

Ключові слова: психологічні проблеми, майбутні психологи, синдром професійного вигорання, профорієнтація, інтегральний підхід, супервізія, екзистенційний копінг.

На сьогоднішній день великого значення набувають інклюзія та інтеграція осіб с психофізичними потребами в усі сфери життєдіяльності суспільства, не обходить стороною це явище й освіту. У зв'язку з цим, підвищуються вимоги по педагогів та психологів, які працюють та працюватимуть у даній сфері. Відповідно, підвищується й ризик виникнення синдрому вигорання у робітників сфери освіти та психологічного здоров'я. Виходячи з цього, перед вищими навчальними закладами виникає важливе питання, щодо необхідності забезпечення достатнього не лише професійного рівня розвитку студентів-психологів, але й їх особистісного розвитку.

Питання про особистісний розвиток та психологічні проблеми студентів вже піднімалося в деяких наукових роботах. Зокрема, Гледінг С.[2], зазначає що, основними проблемами виступають сексуальні розлади та насилля, вживання алкоголю серед студентів , з яких 20% вживають кожен день, та третій аспект – розлади пов'язані із вживанням їжі (булімія, анорексія та ін.) демонструють близько 50-60% жінок. Ісаєва О.Р.[6] в своєму дослідженні студентів-медиків першого курсу виявляє високий рівень особистісної тривожності (46,6±9,3%), низька стресостійкість(29,2±8,2%), як прояв нарцисичних тенденцій – виражена індивідуалістичність, орієнтація на себе (21,8±3,6%). Нікіфоров Г.С.[9] приводить статистичні дані, що вказують на наявність психологічних проблем у студентів у 20%(за даними відвідування психологічних консультацій).

Ми хочемо зробити акцент на власне проблемах майбутніх психологів. З 2014 року й досі ми досліджуємо психологічні проблеми студентів старших курсів. Було досліджено 124 студентів, з них 13 хлопців та 110 дівчат.[5] Проводилося анкетування , тестування, бесіди, використовувалися такі методики: діагностика копінг-стратегій Е.Хейма, опитувальник «Сильні сторони та труднощі» (ССТ) Р.Гудмана, особистісний опитувальник С.Хобфолла («SACS») , експрес-діагностика неврозу К.Хека та Х.Хесса, методика «Індекс життєвого стилю » Р.Плутчика та Х.Келлермана, діагностика ірраціональних установок А.Елліса та «Індикатор копінг-стратегій» Д.Амірхана, адаптований варіант опитувальника ССТ Р.Гудмана, «Діагностика ранніх дезадаптивних схем» Дж.Янга, Симптоматичний опитувальник (Symptom Check List-90-Revised), діагностика мотиваційної структури особистості Мільмана В.Е. та інші.

Було виявлено, що студенти мають високий рівень невпевненості – 60%, схильність до невротизації – 30%, складнощі комунікації – 40%, спонтанні коливання настрою – 33%, емоційна нестійкість та схильність до астенізації – 28%, імпульсивність та схильність до агресивних реакцій – 23% та 18% психосоматичних проявів(головні болі, порушення сну тощо). Крім того, характерна висока ступінь поширення дисфункціональних сімей та проблем у встановленні безпечної прив'язаності з емоційно значущими об'єктами та світом в цілому. Останнім часом спостерігається наростання гомосексуальних тенденцій. На сьогодні, з вищевказаних 110 студентів було сформовано групу з 30 студентів, які проходять супервізійну підготовку з психокорекцією особистісного розвитку.

Усі вищезазначені вчені звертають увагу на феномен «покоління», який було досліджено американськими вченими Нейлом Хоувом та Вільямом Штраусом. В своїй роботі[10] вони визначають це поняття як групу людей близьких за віком та маючих однакові цінності. Особливості кожного покоління обумовлені відповідним історичним етапом його існування. Вчені виділяють різні цикли, серед яких покоління виступають «етапами» їх перебігу. Так, ми живемо у циклі Міленіуму, що поступово змінює покоління Бейбі-Бумерів, покоління X , Y та Z. На теренах Америки та пострадянських країн хронологічні їх рамки дещо різняться, тим не менш основні характеристики співпадають. Для нас актуальним є звернення до двох останніх поколінь X, Y та Z. З початку покоління X відрізнилося

спрямованістю на індивідуалізм, технологічну грамотність, рівноправність, самодостатність, то покоління Y в свою чергу звертається до моралі, до відповідальності, водночас відрізняючись незрілістю, інфантильністю. Це пов'язано з тим, що з кінця минулого століття активно починають розвиватися і поширюватися інформаційні технології, що прискорюють темп життя та рух інформації, знижують вклад індивіда у реалізацію будь-якої діяльності, знижуючи відповідальність. Так і виникає проблема прагнення до відповідального життя та моралі, але невміння слідувати цим прагненням. Актуальне покоління Z є поколінням масового споживання: все є доступним, мінімальний рівень відповідальності, мода, масовість, відповідність суспільству. Це покоління опиняється сам на сам із собою, залишається наодинці з гаджетом, виникає величезна кількість проблем у міжособистісних стосунках, високий рівень нарцисичних проявів тощо. Усі ці якості нашого покоління прямо визначають не лише на те, з якими клієнтами у подальшому працюватимуть майбутні психологи, але й які особливості розвитку та проблеми можуть спостерігатися у них самих. Власне це й обумовлює необхідність нового підходу до вивчення та психокорекції поведінкових та емоційних проблем у студентів-психологів.

Дане питання є й було предметом вивчення багатьох визначних вчених, як з точки зору власне супервізованої допомоги Уільямс Е., Дж.Хейлі, Р. Екштейн, Р. Валлерштейн, Кулаков С.А., Туркова Д.М., А.Б.Орлов, Н.А.Орлова, Залевський Г.В., Мінухін С., так і з орієнтацією на особистість Берн Е., Волинскі С., Карпман С.Б., Шварц Р., Дж.Янг, Яценко Т.С та інші.

В даній роботі ми пропонуємо якісно новий варіант роботи з майбутніми психологами, який має вплив на кожен варіант і аспект психологічних проблем студентів-психологів. Нами було розроблено інтегральну корекційно-діагностичну схему роботи з студентами-психологами, що включає в себе використання технік та методів з різних психотерапевтичних підходів. Серед них символдрама, психосинтез, системна сімейна терапія субособистостей Р.Шварца, трикутник Карпмана С.Б., терапія прив'язаності Дж.Боулбі, елементи когнітивної терапії А.Бека та схема-терапії Дж.Янга.

ССТС(системна сімейна терапія субособистостей Р.Шварца) є базовим компонентом нашої програми, що вже була апробована на підлітках. З вересня 2014 року ми створили групу супервізії, де ми й використовуємо цю програму. ССТС, як елемент цієї програми, постулює, що особистість є множинною і складається з різних взаємопов'язаних частин особистості - субособистостей. Шварц виділяє три групи субособистостей. Серед них є Менеджер, Вигнанник та Пожежник.[8]

Так, Менеджер виступає у ролі Критикуючих Батьків, Супер-Его, як ідентифікація з агресором і проявляється у критиці, перфекціонізмі, контролі з метою уникнення травм, потрясінь, болю тощо. Вигнанник – це Жертва, Внутрішня Дитина в її позитивних та «темних», що вміщає у собі усі витіснені негативні переживання та емоції, прояв яких стримує і контролює Менеджер. Пожежник – це субособистість, яка анестезує біль та «гасить» вогонь емоцій шляхом таких автоматичних відповідей як агресивна поведінка, залежна поведінка (хімічна та психологічна), сексуальна розбещеність, депресивні реакції, тобто, це психологічні захисти та пограничні стани. Коли домінує певна субособистість, людина наче дивиться на світ крізь різні окуляри. Крім субособистостей існує ще й голова-дирижер – це Самість, центр свідомості, ядро особистості. За ССТС психологічні проблеми обумовлюються порушенням відносин субособистостей між собою та з Самістю, що приводить до втрати балансу у внутрішній системі субособистостей, неадекватного розподілу ресурсів, поляризації субособистостей тощо. У психотерапевтичній роботі акцентується увага на візуалізації субособистостей та зміні їх відносин.

Наступним важливим підходом є схема-терапія Дж.Янга [1]. Основними поняттями є «дезадаптивні схеми» та «дезадаптивні копінги», «базові емоційні потреби», «режими». Деадаптивні схеми є ригідними уявленнями про світ, вони впливають на когніції, емоції та поведінку і виникають у дитинстві у відповідь на незадоволення базових потреб або психологічні травми. Виділяють схеми таких категорій як відторження та дезінтеграція, порушення особистої автономії та невизнання досягнень, порушення границь, спрямованість на інших, гіпер-пильність та пригноблення. Схеми проявляються у активації стилів копінгу(уникнення, капітуляція та гіперкомпенсація). Поєднання домінуючих схем та ієрархії стилів копінгу формує режими. Виділяються три основні групи режимів: дисфункціональні Батьківські режими(Караючі Батьки, Вимогливі Батьки), дисфункціональні Дитячі режими(Одинока,

Покинута, принижена, Залежна, Гнівлива, Імпульсивна, Недисциплінована, Вперта, та Сердита Дитина), дисфункціональні копінгові режими (група режимів капітуляції: режим покірної капітуляції; група уникнення: відсторонений захисник, уникаючий захисник, роздратований захисник, відсторонене самозаспокоєння; група гіперкомпенсації: режими самозвеличення, привертання уваги, перфекціоніста-гіперконтролера, підозрілого перфекціоніста, нападу та загрози, маніпуляцій та хижака) та функціональні здорові режими (режим счастливої дитини та здорового дорослого).

Уся психотерапевтична робота вибудовується відповідно до виявлених домінуючих схем та режимів. Діагностика можлива не лише за використання бесіди та спостереження, але й спеціальних методик, як-то «Діагностика ранніх дезадаптивних схем» Дж. Янга, на основі результатів яких вибудовується модель режимів, де відображається ієрархія та «історичне походження» кожної схеми, режиму, копінгу. Психологічна допомога надається шляхом когнітивних інтервенцій (дискусії «за та проти», формування адекватних когніцій, техніки когнітивно-поведінкової терапії, рефреймінг тощо), емоційно-фокусованих інтервенцій (вправи на уяву, рескриптинг, робота зі стільцями тощо), поведінкових інтервенцій (рольові ігри, домашні завдання, навчання навикам само релаксації, використання допінгових карток тощо). Особливого значення набуває власне характер терапевтичних відносин, який має забезпечувати емпатичну конфронтацію, обмежений репаратинг, встановлення границь.

Згадуючи про режими та субособистості, в особливості Дитини, слід звернути увагу на працю С. Волинської [3], який вивчав «темну сторону внутрішньої Дитини». В своїх працях він зазначає, що важливу роль у виникненні психологічних проблем у дорослому житті відіграє внутрішня Дитина та ті способи виживання, які були сформовані нею в дитинстві, що у дорослому житті можуть бути неадекватними. Самість Р. Шварца, він називає Спостерігачем, який сам створює себе та реальність. Саме цей Спостерігач у критичних чи травматичних ситуаціях життя, створює образи, субособистості Дітей які відповідним чином реагують і діють у специфічних ситуаціях. Цих образів може бути безліч, і кожен образ вводить Спостережувану у транс, він його «гіпнотизує», змінюючи сприймання реальності, звужуючи фокус уваги, затуманюючи чи навіть деформуючи картину світу. Це відбувається тому, що як тільки Спостерігач створює Дитину, тобто схему, яка може вирішити проблему реагування у певній проблемній ситуації, він засинає, даючи місце Дитині, яка має специфічні «окуляри» для погляду на світ. Саме ці окуляри й відповідають за «гіпноз», адже вони обмежують доступ до реальної інформації, викривляють її, відповідно до того, як вони запрограмовані «жити», реагувати. Так виникають психологічні проблеми, як результат самогіпнозу. Психологічна допомога полягає у виведенні зі стану гіпнозу та усвідомленні себе як Спостерігача, того, хто створює реальність й прийнятті відповідальності за це.

Цікаву концепцію пропонує Карпман С., учень Е. Берна. Він пропонує поняття «Трикутника долі» («Драматичного трикутника») [7], де виділяється три ролі: Рятівник, Жертва та Переслідувач. Відповідно до транзактного аналізу, існує три іпостасі «Я» - це Батько, Дитина та Дорослий. Усі вони приймають участь у іграх, як варіанти взаємодії людей. Однак, активізація трикутника виключає Дорослого, і взаємодія відбувається лише на рівні Дитини та Батька. Кожна особистість обирає, свідомо чи ні, певну роль і відповідно до цього виявляє певні емоції та реакції. Так, роль Переслідувача виражена емоцією обурення, Жертва відчуває страх, паніку, образ, а Рятівник жалість та почуття обов'язку, відповідальності. Обрана роль може використовуватися як ситуативно і змінюватися невизначену кількість разів в день, так і усе життя у проявлятися в усіх сферах діяльності особистості. Кожна з ролей не лише дає дозвіл на вираження певних емоцій, але обирається з певною метою (отримання уваги, навіть якщо вона негативна, зняття з себе відповідальності, стабілізація самооцінки тощо).

Трикутник є «магічним» в деякій мірі, адже ні Жертва, ні Рятівник ні Переслідувач, не хочуть відмовлятися від своїх ролей, навіть якщо через це страждають, крім того, вони можуть дуже легко перетворюватися один на одного: наприклад, Жертва швидко стає Переслідувачем, вимагаючи уваги Рятівника, а Рятівник в свою чергу Жертвою. В даному підході психологічна допомога полягає у виявленні та усвідомленні своєї ролі, прийнятті відповідальності за власне життя, емоції, переживання, думки та дії та здійснюється за допомогою технік запропонованих у транзактному аналізі.

Особлива увага приділяється вивченню питання прив'язаності та її відображенні у емоційних та поведінкових проблемах. Згідно з концепцією Дж.Боулбі виділяється чотири патерни прив'язаності: надійна прив'язаність, амбівалентна(тривожно-стійка), тривожно-уникаюча та дезорганізуюча, які прямо пов'язані із незадоволенням базових психологічних потреб дитини та відповідними домінуючими дисфункціональними копінгамі за Дж.Янгом.

Нами було виявлено певний зв'язок між усіма цими підходами. Так, три типи відносин між Жертвою, Рятівником і Переслідувачем відповідають режимам в схема-терапії Дж. Янга.: Жертва – Дитина, Переслідувач – Батько і Рятівник– Дисфункціональні допінги. Власне С.Карпман вирізняв два варіанти психологічних проблем: (1) коли внутрішня драма розігрувалася зі зміною ролей по часовій стрільці : Переслідувач-Рятівник-Жертва, та (2)проти часової стрілки: Рятівник-Переслідувач-Дитина. Ми пропонуємо виділити ще третій (3) варіант, що виявляється у неповному повороті стрілки, де зачіпається лише Рятівник та Переслідувач, не включаючи Дитину. Відповідно, кожен варіант психологічних проблем співвідноситься із певними дисфункціональними позиціям: (1) позиція капітуляції, (2) позиція залежної поведінки та уникання, (3) нарцисична позиція та гіперкомпенсація.

Таким чином кожен з вищезазначених підходів інтегрується у нашої діагностично-корекційній програмі і у різних співвідношеннях реалізується ще з 2014 року на базі НПУ ім.М.П.Драгоманова в Інституті корекційної педагогіки та психології (30 студентів-психологів) [4;5]. Програма складається з таких блоків:

I. Блок ідентифікації проблеми: визначаються провідні схеми, режими, дисфункціональні копінгі, система внутрішньої сімі субособистостей, визначається центральна проблема, центральна тема. Прослідковується динаміка змін у ході терапії за допомогою тестових методик, відбувається заміна дисфункціональних копінгів та переконань на функціональні тощо.

Блок II. Передбачає власне психотерапевтичну роботу з використанням технік емоційного фокусування, рескриптіну, активної творчої уяви, когнітивних інтервенцій, імагінативних технік(театралізація, «внутрішня кімната» тощо). Особлива увага звертається на терапевтичні відносини(емпатія, репаратинг тощо).

Блок III. Акцентує увагу на віднаходженні гармонії, екзистенційного центру себе. увага фокусується на питаннях прив'язаності та контейнуванні, віднаходженні істинного Я, пропрацюванні переносу на рівні архетипів.

Блок IV. Передбачає кінцеву діагностику задля виявлення досягнутого рівня змін у ході психотерапії.

Таким чином, програма зачіпає усі аспекти й прояви особистості, включаючись у роботу не лише на соціодинамічному, але й на психодинамічному та екзистенційнодинамічному рівнях.

Завдяки використанню цієї програми на сьогоднішній день ми змогли виділити основні тенденції виникнення психологічних проблем у майбутніх психологів. Дані тенденції повністю співвідносяться з системою дисфункціональних копінгів, запропонованих Дж.Янгом, та відповідними функціональними екзистенційними копінгамі, запропонованими Демяненко Б.Т. Було виділено три основні тенденції:

1) Тривожність (залежна поведінка, тривожна прив'язаність, страхи, фобії, капітуляція як дисфункціональний копінг та домінування Залежної Дитини за Дж.Янгом)

2) Дезінтеграція та вразливість (субдепресивні стани, психосоматика, сором, боязлива або «обережна» прив'язаність, дисфункціональний допінг уникнення та домінування Одинокі, Приниженої, Підданої насиллю та Вразливої Дитини за Дж.Янгом)

3) Хибна компенсація та гнівливо-імпульсивні тенденції (нарцисичні прояви, страх, агресія відсторонено-уникаюча прив'язаність, копінг перфекціонізму та домінування Імпульсивної, Гнівливої, Впертої, Недисциплінованої Дитини за Дж.Янгом).

Відповідно до дисфункціональних копінгів було виділено три екзистенційних видів копіngu, формування і розвиток яких є однією з основних цілей психотерапевтичної роботи в рамках запропонованого нами інтегрального підходу: 1) Життєстійкість (протилежність капітуляції); 2) Інтеграція (протилежність униканню); 3) Творча воля (протилежність гіперкомпенсації).

В результаті проведених досліджень[4;5] та вивчення наукових дослідів та надбань інших вчених ми приходимо до висновку про необхідність реформацію бази психологічного супроводу

студентів-психологів на рівні вищих навчальних закладів, що передбачає професійний відбір при вступі на спеціальності «практична психологія», «психологія (спеціальна, медична)» тощо, введення обов'язкових дисциплін, таких як «Теорія та практика супервізії» а також «Сімейне консультування та психотерапія». Крім того, має бути наявним центр психологічного супроводу студентів-психологів, однією з функцій якого буде не лише моніторинг, але й активний розвиток, корекція особистісного розвитку майбутніх психологів (з використання тренінгів, груп тощо). На даний момент ми продовжуємо реалізацію інтегральної діагностично-корекційної програми у рамках супервізованого супроводу групи з 30-ти студентів-психологів на базі НПУ ім. М.П. Драгоманова в Інституті корекційної педагогіки та психології. В наших подальших роботах буде висвітлено результати її реалізації.

Використана література:

- 1. Арнтц А.** Практическое руководство по схема-терапии / А. Арнтц, Г. Якоб // Пер. с нем. Е. Плотниковой; под. научной редакцией А. В. Черникова. – М.: Научный мир, 2016. – 320 с.
- 2. Гледдинг, С.** Психологическое консультирование / С. Гледдинг. – 4-е изд. – СПб.: «ПИТЕР», 2002. – 730 с.
- 3. Волински Стефен.** Темная сторона внутреннего ребенка. Следующий шаг. Пер. с англ. / Стефен Волински – М.: СТАРКЛАЙТ, 2004. – 184 с.
- 4. Дем'яненко Б. Т.** До питання про професійну підготовку майбутніх психологів [Текст] / Б. Т. Дем'яненко, Л. Ю. Качур // Логопедія : Науково-методичний журнал. - 2016. - N 8. – С. 24-28
- 5. Дем'яненко Б.Т., Качур Л.Ю.** Роль супервізії в професійній підготовці майбутніх психологів/ Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: 8/за ред.. В.М.Синьова. О.В.Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2016. – 362с.(114-123)
- 6. Исаева Е.Р.** Новое поколение студентов: психологические особенности, учебная мотивация и трудности в процессе обучения первого курса [Электронный ресурс] // Медицинская психология в России: электрон. науч. журн. – 2012. – N 4 (15). – URL: <http://medpsy.ru>
- 7. Карпман Стивен Б.** Жизнь, свободная от игр. М.: Метаноюя, 2016 - 343с.
- 8. Шварц Р. К.** Системная семейная терапия субличностей / Пер. с англ. Х.М. Воскановой, предисл. К рус. изд. А.В. Черникова – М.: Научный мир, 2011. – 336с
- 9. Психология здоровья:** Учебник для вузов / Под ред. Г. С. Никифорова. – СПб.: Питер, 2006.– 607 л: ил. – (Серия «Учебник для вузов»).
- 10. Howe, Neil; Strauss, William** (1991). Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069. New York: William Morrow & Company. - 538 p.

References:

- 1. Arntc A.** Prakticheskoe rukovodstvo po shema-terapii / A. Artnc, G. Jakob // Per. s nem. E. Plotnikovoj; pod. nauchnoj redakciej A. V. Chernikova. – M.: Nauchnyj mir, 2016. – 320 s.
- 2. Gleding, S.** Psihologicheskoe konsul'tirovanie / S. Gledding. – 4-e izd. – SPb.: «PITER», 2002. – 730 s.
- 3. Volinski Stefen.** Temnaja storona vnutrennego rebenka. Sledujushhij shag. Per. s angl. / Stefen Volinski – M.: STARKLAJT, 2004. – 184 s.
- 4. Dem'janenko B. T.** Do pitannja pro profesijnu pidgotovku majbutnih psihologiv [Tekst] / B. T. Dem'janenko, L. Ju. Kachur // Logopedija : Naukovo-metodichnij zhurnal. - 2016. - N 8. – S. 24-28
- 5. Dem'janenko B.Т., Kachur L.Ю.** - Rol' supervizii v profesijnij pidgotovci majbutnih psihologiv/ Ak tual'ni pitanni korekcijnoi osviti (pedagogichni nauki): zbirnik naukovih prac': 8/za red.. V.M.Sin'ova. O.V.Gavrilova. – Kamjanec'-Podil's'kij: PP Medobori-2006, 2016. – 362s.(114-123)
- 6. Isaeva E.R.** Novoe pokolenie studentov: psihologicheskie osobennosti, uchebnaja motivacija i trudnosti v processe obuchenija pervogo kursa [Jelektronnyj resurs] // Medicinskaja psihologija v Rossii: jelektron. nauch. zhurn. – 2012. – N 4 (15). – URL: <http://medpsy.ru>
- 7. Karpman Steven B.** Zhizn', svobodnaja ot igr. M.: Metanojja, 2016 - 343s.
- 8. Shvarc R. K.** Sistemnaja semejnaja terapija sublichnostej / Per. s angl. H.M.Voskanovoj, predisl. K rus.izd. A.V.Chernikova – M.: Nauchnij mir, 2011. – 336s
- 9. Psihologija zdorov'ja:** Uchebnik dlja vuzov / Pod red. G. S. Nikiforova. – SPb.: Piter, 2006.– 607 l: il. – (Serija «Uchebnik dlja vuzov»).
- 10. Howe, Neil; Strauss, William** (1991). Generations: The History of America's Future, 1584 to 2069. New York: William Morrow & Company. - 538 p.

Дем'яненко Б.Т., Качур Л.Ю. Психологические проблемы будущих психологов(специальных, медицинских) и современные способы их преодоления. В статье рассмотрены

психологические проблемы будущих психологов и современные способы их преодоления. Осуществлен анализ научных работ по вопросам эмоциональных и поведенческих проблем у студентов-психологов и их влияния на дальнейшую профессиональную деятельность. Выявлены основные тенденции психологических проблем у студентов-психологов: 1) Тревожность (зависимое поведение, доминанта дисфункционального копинга капитуляции) 2) Дезинтеграция (субдепрессивные состояния, копинг избегание); 3) гневливо-импульсивные тенденции (нарциссические проявления, копинг гиперкомпенсации). В противоположность дисфункциональным выявлено три вида экзистенциальных функциональных копингов: жизнестойкость, интеграция, творческая свобода. Изучены и интегрированы в единую систему психологической помощи современные подходы в психотерапии, такие как схема-терапия Дж.Янга, системная семейная терапия субличностей Р.Шварца, концепция «Драматического треугольника» С.Карпмана, концепция «темной стороны внутреннего ребенка» С.Волински и терапия привязанности Дж.Боулби. Предложено диагностично-коррекционную программу для работы с будущими психологами в рамках профориентации и профилактики синдрома профессионального выгорания.

Ключевые слова: психологические проблемы, будущие психологи, студенты, синдром профессионального выгорания, профориентация, интегральный подход, супервизия, экзистенциальный копинг.

Demyanenko B.T., Kachur L.Y. Psychological problems of future psychologists (special, medical) and modern ways of treating. The article deals with psychological problems of future psychologists and modern ways of treating. It presents analysis of scientific works on the emotional and behavioral problems of students-psychologists and their influence on further professional activity. It shows the main tendencies of psychological problems among students-psychologists: 1) Anxiety (dependent behavior, dominant of capitulation dysfunctional copying) 2) Disintegration (subdepressive states, avoidance coping); 3) angry-impulsive tendencies (narcissistic manifestations, hypercompensation coping). In contrast to dysfunctional, we reveal three kinds of existential functional coping: vitality, integration, creative freedom. we studied and integrated into a single system of psychological assistance some of modern approaches in psychotherapy, such as schema therapy of Jeffrey E. Young, systemic family therapy of subpersonalities of R.Shwartz, Karpman drama triangle concept, S.Volinsky "dark side of inner child" and attachment theory of J.Boulby. Was proposed the diagnostic and corrective program to work with future psychologists in the career guidance and prevention of the syndrome of professional burnout.

Keywords: future psychologists, students, psychological problems, supervision, integral approach, syndrome of professional burnout, career guidance, existential coping.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2017 р.

Статтю прийнято до друку 12.05.2017 р.

Рецензент: д. психол. н., проф. Руденко Л. М.

УДК 615.851/4

Дем'яненко Б.Т.

ТЕОРІЇ ПСИХОТЕРАПІЇ ТА ПРАКТИКА ПСИХОКОРЕКЦІЙНОЇ ТА ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДОПОМОГИ

В статті розглядається теоретичні аспекти формування теорій психотерапії та їх вплив на практику психокорекційної та психотерапевтичної допомоги. Теорії психотерапії аналізуються з позицій основних психотерапевтичних напрямів: психодинамічного, когнітивно-поведінкового, екзистенційно-гуманістичного та трансперсонального. Відмічається, що сучасні теорії психотерапії характеризуються холістичним підходом до особистості та тенденціями до інтеграції різних варіантів психотерапій. Тут розглядається авторська модель інтегрального підходу, яка отримала назву екзистенційно-когнітивно-аналітичної психотерапії. Також пропонуються етапи психотерапевтичного процесу, як прояви основних принципів інтегральної терапії.

Ключові слова: теорії психотерапії, психокорекційна та психотерапевтична допомога, інтегральний підхід, екзистенційно-когнітивно-аналітична психотерапія, етапи психотерапії.

У фундаментальному посібнику американських психотерапевтів С.Патерсона та Е.Уоткінса «Теорія психотерапії» зазначено, що психотерапевти настільки занурені в практику, що розвитку теорій привертало мало уваги, тим не менше, в кожній практиці або підході психотерапії є відповідні положення [7, с. 19]. Однак теорія – це спроба організувати та узагальнити знання та знайти відповідь на питання «Чому?», теорія організовує, пояснює та викладає форми законів чи принципів, факти чи знання в будь-якій області або її частині [7, с. 16].